

ارزیابی وضعیت شاخص های حکمروایی در شهر الشتر از نگاه مدیران و شهروندان

آیت رشنوفر^۱، جواد یوسفوند^۲

چکیده

روند سریع گسترش کلان شهرهای ایران بدون پیش بینی و استقرار ترتیبات نهادی و قانونی لازم برای کنترل و هدایت توسعه و ارائه خدمات متناسب موجب بروز مشکلات و چالش های محتوایی متعددی شود حل این چالش ها نیازمند الگو های جدیدی است که بتوان از همه ظرفیت های جامعه در بخش های دولتی، خصوصی و مدنی استفاده کرد تا تولید و ارائه خدمات عمومی را حداکثر کرد. الگوی حکمروایی می تواند نظریه ای جدید در پاسخگویی به انتظارات و مسولیت های جدید باشد در این پژوهش هدف، ارزیابی شاخص های مشارکت، شفافیت، بینش راهبردی سه شاخص حکمروایی خوب شهری در شهر الشتر میباشد. روش تحقیق این پژوهش توصیفی - تحلیلی بوده که از منابع کتابخانه ای - اسنادی، پرسشنامه و پیمایش های میدانی جهت گرد آوری اطلاعات مورد نیاز استفاده گردیده است. از آنجایی که دیدگاه شهروندان و مدیران شهر الشتر در مورد وضعیت شاخص های مشارکت، شفافیت، بینش راهبردی مقایسه شده است، حجم نمونه در این پژوهش ۳۲۲ نفر از شهروندان و ۵۰ نفر از مدیران شهری شهرداری می باشد. روش تحلیل داده ها به دو طریق آمار توصیفی و استنباطی صورت گرفت و از نرم افزار spss و Excel جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات بهره برده شده. جهت تحلیل دیدگاه های شهروندان و مدیران از آزمون تی مستقل بهره برده شده. نتایج حاصل از ارزیابی شاخص های بکار رفته در این پژوهش نشان می دهد وضعیت شاخص های حکمروایی در از نگاه هر دو جامعه آماری (شهروندان و مدیران شهر) در وضعیت مطلوبی قرار ندارد

واژگان کلیدی: مدیریت شهری، حکمروایی، الشتر، شهر

^۱ دانشجوی دکتری برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس ayat_rashnoofar@yahoo.com

^۲ دانشجوی دکتری برنامه ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز

بیان مساله

امروزه جمعیت مردمی که در مناطق شهری زندگی می کنند از تمام ادوار تاریخ انسان بیشتر شده. و روند شهرنشینی غیر قابل بازگشت شده است (اکبری ۱۳۸۵، ۳). همچنین تخمین زده خواهد شد که جمعیت شهری دنیا تا سال ۲۰۲۵ دو برابر شده و به بیش از ۵ میلیارد نفر خواهد رسید که بیش از ۹۰ درصد این رشد در کشور های در حال توسعه خواهد بود (صرافی، ۱۳۸۳، ۱۶). از سوی دیگر جهان امروز با چالش هایی مواجه است که ناشی از دگرگونی های حاصل از پیشرفت علم و صنعت است که طرح نیاز های جدید سازمانی و اجتماعی را اجتناب ناپذیر کرده است. همچنین توسعه ی شتابان شهرنشینی در ایران نیز روبه افزایش نهاده به طوری که اقبال گسترده ی مردم به شهرگرایی روندی صعودی داشته که طی آن تعداد شهرها در دوره ی ۵۰ ساله از ۱۹۹ شهر به ۱۰۱۸ شهر رسیده و نسبت جمعیت شهرنشین از ۳۲ درصد به ۶۸/۵ درصد افزایش یافته است، بدین ترتیب توسعه ی شهرنشینی شتابان علاوه بر چالشهای اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی با چالشهای مدیریتی نیز روبرو خواهد گشت. این در حالی است که توسعه شهرنشینی با افزایش روزافزون تقاضاهای شهروندان همراه بوده و عموماً دولتها از عهده ی انجام وظایف خود برنمی آیند. بر همین اساس طرح بحث تمرکززدایی و واگذاری بخشی از اختیارات و وظایف دستگاه های دولتی به نهادهای محلی و شهرداریها نیز در راستای بهبود اداره ی امور شهروندان و برآورده ساختن خواسته ها و نیازهای آنان مطرح میگردد. در جهان متحول امروز، دولت ها به تنهایی قادر به پاسخگویی به نیازهای جدید نخواهند بود. این مهم نیازمند الگوی جدیدی است که بتوان از همه ظرفیت های جامعه در بخش های دولتی، خصوصی و مدنی استفاده نماید تا تولید و ارائه خدمات عمومی را به حداکثر رساند (بصیرت، ۱۳۸۵، ۵۲) بر همین اساس الگوی حکومت خوب مدت ها در عرصه ی نظام های حکومتی حاکم است و دولتها خود را مکلف به برآوردن خواسته های مردم و شهروندان میدانند ولی به واسطه ی افزایش جمعیت و بروز خواسته های جدید و ضرورت پاسخگویی به این نیازهای روزافزون، دولتها با چالشهای جدی مواجه شدند. تجارب جهانی بیانگر آن است که در کشورهای توسعه یافته و نیز در کشورهای درحال توسعه، حکمروایی مطلوب برای پاسخ به چالشها و تقاضاهای دنیای جدید هزاره ی سوم میلادی امری اجتناب ناپذیر است (سعید نیا، ۱۳۸۳، ۴۵). در ایران نیز در برنامه های پنج ساله ی توسعه ی کشور سیاستها و اقدامات دولت در زمینه ی تقویت تشکل های صنفی و غیردولتی و غیره از مصادیق بارز گرایش به سوی حکمروایی مطلوب است به این ترتیب، جوامع در حال توسعه و از جمله کشور ایران، برای حل مشکلات و مسائل مدیریتی و اداره ی امور شهرها، ناگزیر به استفاده از الگوی حکمروایی خوب هستند. (رفیعیان، ۱۳۹۱، ۳۲) حکمروایی، اعمال قدرت سیاسی، اقتصادی و اداره و مدیریت امور یک کشور در همه ی سطوح است. این حکمروایی شامل سازوکارها، فرآیندها و مؤسساتی میشود که از طریق آنها، شهروندان و گروههای مختلف ضمن ابراز علائق خویش، اختلاف نظرهای خود را تعدیل کرده و به توافق نظر میرسند و براساس حقوق و تعهدات قانونی خود عمل میکنند.

مفهوم حکمروایی در ساده ترین تعریف عبارت است از: فرایند تصمیم گیری و فرایندی که به وسیله ی آن تصمیمات به اجرا گذاشته میشود. (جهانشاهی، ۱۳۸۶، ۲۲) در حکمروایی خوب سه نوع نهاد یعنی دولت، جامعه مدنی و بخش خصوصی با یکدیگر همکاری میکنند. این سه نوع نهاد، همان نهادهایی هستند که در نظریه رژیم شهری مورد تحلیل قرار میگیرند حکمرانی را میتوان کنش، شیوه یا سیستم اداره دانست که در آن مرزهای بین سازمانها و بخش عمومی و خصوصی در سایه یکدیگر محو می شوند. جوهره حکمرانی به وجود روابط متعامل بین و درون حکومت و نیروهای غیر حکومتی اشاره دارد (لاله پور، ۱۳۸۶، ۵۳) به علاوه نباید از نظر دور داشت تحقق سبک و شیوه مدیریت امور محلی و شهری که از آن به عنوان حکمرانی یاد می شود منوط به شکل گیری یک مجموعه روابط رسمی و ساختارهایی از قبیل قانون مداری، چارچوب های حقوق مدون و مشخص، تعریف و تعیین حدود رژیم های سیاسی، تعیین سطوح تمرکز زدایی و فراهم کردن زمینه های مشارکت همگانی در امور تصمیم گیری راجع به خط و مشی هاست (اکبری، ۱۳۸۵). حکمرانی شهری بر خلاف مدیریت شهری، فرایندی مدیریتی است که به اتخاذ و حفظ زیربناها و خدمات شهری می پردازد. حکمرانی شهری فرایندی کاملاً سیاسی در نظر گرفته می شود (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰) و از آنجا که حکمرانی یا حاکمیت شهری، وظیفه به اجرا در آوردن تصمیمات و سیاست های عمومی در جهت منافع عامه را دارد به عنوان فرایند مشارکتی توسعه، تعریف می شود و به موجب آن همه ذینفعان شامل حکومت، بخش خصوصی و جامعه مدنی تمهیداتی را برای حل مشکلات شهری فراهم می آورند که نتیجه آن رفع ناپایداری توسعه شهری، رفع ناپایداری ها از بدنه نهادهای مدیریتی، برنامه ریزی شهری، کارآمد سازی و مسئولیت پذیری بیشتر در اداره امور شهری و تفویض قدرت، وظایف و صلاحیت ها به حکومت ها و سایر ذینفعان محلی خواهد بود (لاله پور، ۱۳۸۶). بنابر این حکمرانی شهری را می توان فرایندی دانست که بر اساس کنش متقابل میان سازمان ها و نهادهای رسمی اداره شهر از یک طرف و سازمان های غیر دولتی و تشکل های جامعه مدنی از طرف دیگر شکل می گیرد. نتیجه اینکه حکمرانی شهری با اشکال قدیم حکومت از آن جهت متفاوت است که عاملان مدیریت تنها بخش عمومی نیستند، بلکه بخش های خصوصی و داوطلب نیز در امر مدیریت وارد می شوند. این عاملان در شبکه های مدیریت و مشارکت هایی که عموماً مستقل از دولت هستند، فعالیت می کنند (کیانی، ۱۳۸۷، ۳۶). با توجه به مفهوم حکمرانی زمانی که صفت خوب را به این واژه اضافه میکنیم مبحثی با بار معنایی آغاز می شود و حکمرانی مطلوبدر مقابل حکمرانی نامطلوب قرار می گیرد. اضافه کردن صفت ارزشی به واژه حکمرانی مناقشه بر انگیز می باشد. چنانکه افراد گوناگون، سازمان ها، دولت ها، ایدئولوژی ها و مدیریت شهر، هر یک حکمرانی خوب را مطابق با منافع و تجربیات شخصی خود تعریف می کنند. (آخوندی، ۱۳۸۷، ۶۵) با در نظر گرفتن این نکته که دولت ها همواره در طول تاریخ نقشی انکار ناپذیر در شکوفایی و سعادت و یا در نابودی و انحطاط و نابودی ملت ها داشته اند، در خلال اجرای طرح هایی مانند برنامه اسکان بشر و برنامه هایی برای ریشه کنی فقر و دست یابی به توسعه پایدار و ضرورت تضمین اجرایی این برنامه ها

شاخص های حکمرانی خوب از سوی محققین و سازمان های مختلف مورد بررسی قرار گرفته و تحت عنوان معیار ها و شاخصه های حکمرانی خوب مطرح شده است (پیله ور، ۱۳۸۱، ۷۲) که عبارتند از مشارکت ، قانون مداری ، شفاف سازی ، انعطاف پذیری ، عدالت ، کارآمدی و پاسخگویی می باشد (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰) با توجه به مطالب گفته شده به بررسی وضعیت شاخص های حکمروایی شهری در شهرستان الشتر میپردازیم شهر الشتر، در بخش مرکزی شهرستان سلسله قرار داشته و مرکز شهرستان و مرکز بخش محسوب می گردد. رشد و توسعه شهر الشتر از خصلت های خاصی پیروی کرده که، این خصلت ها ناشی از ویژگی های شهر شامل نظام های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و مدیریتی از یک سو و ویژگی های خرد و کلان منطقه ای از سویی دیگر بوده است. در شهر الشتر شکل گیری پهنه های سکونتی در مجاور شهر و الحاق آن ها به شهر پس از رشد و توسعه کالبدی شهری یکی از خصلت های شهر به شمار می آید. به بیانی دیگر رشد و توسعه منسجم شهر با شکل گیری پهنه هایی با مقیاس خرد و به صورت پراکنده در پیرامون شهر همراه بوده است. با توجه به این مطالب وضعیت مدیریتی شهر الشتر با مسایل و مشکلاتی روبه رو شده از جمله آنها میتوان به رشد ناموزون و پراکنده و غیر اصولی شهر، افزایش جمعیت شهر نشین ، کمبود امکانات شهری، عدم وجود یک مدیریت یکپارچه شهری، عدم وجود قانون گرایی در اداره شهر، شفافیت و اطلاع رسانی ، عدالت ، پاسخگویی و عدم رضایت شهروندان دارند . با توجه به مشکلاتی که شهرداری الشتر در گیر ان است ، حل مشکلات آن نیازمند وجود یک ساختار مدیریتی قوی و منسجم با هماهنگی و همکاری ذینفعان (عناصر حکومتی ، خصوصی و عمومی) است و.. بنابراین انجام پژوهشی که موانع و محدودیت های تحقق حکمروایی خوب شهری را در شهرداری الشتر شناسایی کند ضرورتی انکار ناپذیر است . بدین منظور حکمروایی شهری در شهر الشتر را بر اساس و سه شاخص شفافیت ، مشارکت و بینش راهبردی به عنوان شاخص های اساسی در این شهر از نظر شهروندان و مسئولین مورد بررسی و مقایسه قرار خواهد گرفت.

مبانی نظری

در واقع لغت و مفهوم حکم روایی اشاره به پاسخ گو بودن هم در سیاست گذاری و هم در اجرا دارد . مکارنی و همکاران حکمرانی را رابطه بین جامعه مدنی و دولت ، بین حکمرانان و حکمرانی شوندگان می دانند (mccarney : 5 : 1995 : etal). حکمروایی ، هنر حکومت کردن و بهترین شیوه سرپرستی و مدیریت منفعت عمومی است (Auclair ,2000:p.q). کارلیک در این ارتباط می گوید ؛ حکمرانی خوب مدیریت کارآمد امور عمومی از راه برپا کردن یک حکومت و قواعد مشروع و قانونی در راستای پیشبرد ارزش های اجتماعی افراد و گروه ها است(plumptre&graham : 1999:2). در این تعریف به بعد هنجاری حکمروایی توجه شده ، ولی بعد سیاسی (پایبندی حکومت به مصالح همگانی) و بعد فنی -اداری (توانمندی بوروکراتیک)ان ، از نظر دور مانده است . زیرا حکمروایی تنها نهادهای حکومتی را در برمی گیرد ، بلکه مکانیسم های غیر رسمی و غیر حکومتی را نیز

شامل می شود؛ مکانیسم های که اشخاص و سازمانها از طریق آنها نیازهایشان را تامین می کنند و خواسته هایشان را برآورد می سازند (atkinson:1998:3) براساس تعریف برنامه عمران سازمان ملل متحد، حکمروایی خوب عبارت است از؛ مدیریت امور عمومی براساس حاکمیت قانون، دستگاه قضایی کار آمد و عادلانه و مشارکت گسترده مردم در فرایند حکومت داری (اسماعیل زاده و صرافى، ۱۳۸۵: ۶). نباید از نظر دور داشت تحقق سبک و شیوه مدیریت امور محلی و شهری که از آن به عنوان حکمرانی یاد می شود منوط به شکل گیری یک مجموعه روابط رسمی و ساختارهای از قبیل قانون مداری، چارچوب های حقوقی مدون و مشخص، تعریف و تعیین حدود رژیم های سیاسی، تعیین سطوح تمرکز زدایی و فراهم کردن مشارکت همگانی در امور تصمیم گیری راجع به خط مشی هاست (اکبری، ۱۳۸۳، ص ۱۳۶). حکمروایی از نظر گاس مفهومی برای تشریح شکل جدیدی از تصمیم گیری جمعی در سطح محلی است که به توسعه روابط مختلف، نه تنها میان عوامل و بنگاه های عمومی بلکه میان شهروندان و بنگاههای عمومی می انجامد (برک پور و اسدی؛ ۱۳۹۰؛ ۱۸۶) حکمروایی نه تنها با تشکیلات دولتی و رسمی و هم چنین نهادهای شهری و منطقه ای که رسماً امور عمومی را اداره می کنند ارتباط می یابد، بلکه فعالیت بسیاری از گروه های سیاسی و اجتماعی دیگر را دربرمی گیرد. حکمروایی، حاصل جمع روش های گوناگونی است که افراد، نهادها، بخش خصوصی و دولتی، امور مشترک خود را اداره می کنند. حکمروایی، فرایندی مستمری است که از طریق آن منافع متعارض یا گو ناگون می توانند با هم سازگار شوند و اقدام جمعی صورت گیرد (UN,2000:p.1). حکمرانی شهری بر خلاف مدیریت شهری، فرایندی مدیریتی است که به اتخاذ و حفظ زیر بناها و خدمات شهری می پردازد. حکمرانی شهری فرایندی کاملاً سیاسی در نظر گرفته میشود (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰، ص ۹) حکمروایی شهری با خلاقیت فراوان سیاست از پایین به بالا، شبکه های خود سازمانی را توسعه داده و رویکرد های سنتی سلسله مراتبی و سیاست از بالا به پایین و دیوان سالاری را کم رنگ و نا کارآمد کرده است (dekker& kempen U2000). حکمروایی بنابر اقتضای شرایط و نیروهایی که آن را به کار می گیرند، می تواند به سمت پیچیده شدن اقتدار حکومت برود یا به سمت بازار و بخش خصوصی حرکت کند. شیوه درست و هنجاری حکمروایی این است که باید مشارکت و همکاری را میان همه نیروهای موثر در مدیریت جامعه، یعنی دولت، بخش خصوصی، بخش عمومی و تشکل های مردمی برقرار کند (اطهاری و دیگران، ۱۳۸۶: ۱۱) حکومت و حکمرانی دو الگوی متفاوت در شیوه اداره شهرها هستند که تفاوت این دو ایده را می توان به میزان قدرت، نفوذ و صلاحیت سه عنصر دولت، بخش خصوصی و بخش مردمی (جامعه) در جامعه شهری نسبت داد (rakodi 2001). نتیجه اینکه حکمرانی شهری با اشکال قدیم حکومت از آن جهت متفاوت است که عواملان مدیریت تنها بخش عمومی نیستند، بلکه بخش های خصوصی و داوطلب نیز در امر مدیریت وارد می شوند. این عواملان در شبکه های مدیریت و مشارکت هایی که عموماً مستقل از دولت هستند فعالیت می کنند (پاداش و همکاران، ۱۳۸۶: ۱۳). علت ورود واژه حکمرانی یا حکمرانی شهری را می توان گسترده شدن پیچیدگی زمینه کاری حکومت محلی

دانست و بنابراین ارتباط متقابل دولت و جامعه مدنی در مرکز بحث ((حکمرانی شهری)) قرار می گیرد (شریفیان ثانی، ۱۳۸۰، ص ۴۹).

روش تحقیق

روش تحقیق برای تبیین وضع موجود و یافتن پاسخ به سوالات تحقیق روش توصیفی تحلیلی است. که در یک کلیت منطقی در قالب فرایند علمی تحقیق صورت می پذیرد. روش گرد آوری اطلاعات به صورت کتاب خانه ای و میدانی است جامعه اماری پژوهش شامل ۳۲۲ نفر از شهروندان که به شهرداری الشتر مراجعه نموده و از ۵۰ نفر کارشناسان و متخصصان شهرداری بوده که در قالب نمونه گیری تصادفی با استفاده از پرسشنامه تدوین شده نظر خواهی شده است. روش تحلیل داده ها به دو طریق آمار توصیفی که شامل (طبقه بندی داده ها، فراوانی، درصد فراوانی و....) و آمار استنباطی که متناسب با نرمال بودن یا عدم نرمالیزه بودن داده ها روش های متناسب با آزمون فرض را ممکن می سازد، که در این پژوهش به دنبال ماهیت فرض های تحقیق از روش اماری تی تک نمونه ای یا مستقل استفاده شده است. و در نهایت داده ها و اطلاعات مورد نظر با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرارگرفت. پایایی (تعیین اعتماد) پرسشنامه یا قابلیت اعتماد آن با استفاده از روش اندازه گیری آلفای کرونباخ در محیط SPSS انجام گردیده قابل ذکر است که ضریب آلفای کمتر از ۰/۶ درصد معمولاً ضعیف، دامنه ۰/۷ درصد قابل قبول و دامنه بیش از ۰/۸ درصد خوب تلقی می گردد و هر چه ضریب به عدد یک نزدیکتر باشد، بهتر است در این تحقیق پایایی پرسشنامه شهروندان برابر با ۰/۷۹ و پایایی پرسشنامه مدیران ۰/۸۷ می باشد.

جدول ۱: شاخص های تحقیق

شخص	گویه (شهروندان)	گویه (مدیران)
مشارکت	در تهیه و اجرای طرح های توسعه خودم را مسول می دانم، در تهیه و اجرای طرح های توسعه شهری از شهروندان نظر خواهی می شود، با تشکیل و فعالیت شورایی ها محلات موافقم، اجرای طرح ها متناسب با خواست شهروندان است و نیاز های آنان را پاسخ می گوید، افراد غیر مسول و خارج از حوزه های شهرداری در تصمیم گیری های شهری دخالت می کنند، افراد و گروه های ذینفع، در برنامه ریزی مدیریت شهری شورایی ها محلات موافقم، وضعیت	در تهیه و اجرای طرح های توسعه شهری از شهروندان نظر خواهی می شود، با تشکیل و فعالیت شورایی ها محلات موافقم، اجرای طرح ها متناسب با خواست شهروندان است و نیاز های آنان را پاسخ می گوید، افراد غیر مسول و خارج از حوزه های شهرداری در تصمیم گیری های شهری دخالت می کنند، افراد و گروه های ذینفع، در برنامه ریزی مدیریت شهری تاثیر گذارند، شهرداری در برنامه

<p>ریزی و اجرای طرح های شهری نظر گروه های محروم را مورد توجه قرار می دهد، شورای شهر و شهرداری در راه اندازی و حمایت از تشکلهای غیر دولتی کمک فراوانی می نمایند، شهرداری از مشارکت مردم در صورت بندی سیاست ها و اجرای آن ها بهره می گیرد، مسولان از مشارکت در تصمیم گیری ها بهره می برند، استفاده از مشارکت شهروندان باعث حمایت و پشتیبانی از آنان می شود</p>	<p>رعایت منشور حقوق شهروندی را در مشهد مناسب می دانم، اجرای طرح ها متناسب با خواست شهروندان است و نیاز های آنان را پاسخ می گوید، تشکل های مردمی در رابطه با مسائل شهری به تعداد کافی وجود دارد، افراد غیر مسول و خارج از حوزه های شهرداری در تصمیم گیری های شهری دخالت می کنند، افراد و گروه های ذینفع در برنامه ریزی مدیریت شهری تاثیر دارند، شهرداری در برنامه ریزی و اجرای طرح های شهری نظر گروه های محروم را مورد توجه قرار می دهد، شورای شهر و شهرداری در راه اندازی و حمایت از تشکلهای غیر دولتی کمک فراوانی می نمایند، همکاری و مشارکت بین شهروندان و شهرداری در امور مختلف وجود دارد، شهرداری از مشارکت مردم در صورت بندی سیاست ها و اجرای آن ها بهره می گیرد، مسولان از مشارکت در تصمیم گیری ها بهره می برند، افزایش مشارکت مردم باعث بالارفتن میزان اعتماد آنان به مسولان می شود، افزایش مشارکت مردم باعث بالارفتن میزان توانمندی مردم می شود، افزایش مشارکت مردم باعث ایجاد حس مسولیت در آنان می شود، استفاده از مشارکت شهروندان باعث حمایت و پشتیبانی از آنان می شود، بهره گیری از مشارکت شهروندان باعث بالارفتن قدرت آنان می شود.</p>	
<p>طرح ها و برنامه های توسعه شهری به اطلاعات شهروندان میرسد، در خصوص قراردادهای و مناقصه ها در شهر به طور رسمی انتشار می یابد، در خصوص قراردادهای و مناقصه ها ابهام</p>	<p>شهروندان به راحتی می توانند به اطلاعات شهری دسترسی پیدا بکنند، شهروندان از روند فعالیت شهرداری آگاهی مستمر و مداوم دارند، طرح ها و برنامه های توسعه شهری به اطلاعات</p>	<p>شفافیت</p>

<p>و مسائل خارج از چارچوب قانونی وجود ندارد، در صورت وجود فساد در حوزه شهرداری و شورای شهر برخورد لازم صورت می گیرد، اتخاذ تصمیمات و اجرای آنها توسط مدیران شهرداری مطابق با قوانین و مقررات است، قوانین شهری حال حاضر پاسخ گویی مسائل موجود می باشد</p>	<p>شهروندان می رسد، در خصوص قراردادها و مناقصه ها در شهر به طور رسمی انتشار می یابد.، در خصوص قراردادها و مناقصه ها ابهام و مسائل خارج از چارچوب قانونی وجود ندارد، در صورت وجود فساد در حوزه شهرداری و شورای شهر برخورد لازم صورت می گیرد، اتخاذ تصمیمات و اجرای آنها توسط مدیران شهرداری مطابق با قوانین و مقررات است، قوانین شهری حال حاضر پاسخ گویی مسائل موجود می باشد، از قوانین موجود در شهرداری آگاه هستیم و رعایت می کنیم، جهت رسیدگی به شکایات شهروندی تسهیلات خوبی در شهرداری فراهم شده است،</p>	
<p>شورای شهر و شهرداری برنامه های خوبی برای آینده مشهد دارند، شهروندان و شورای شهر برنامه های میان مدت و دراز مدت مناسبی برای شهر دارند، شورای شهر و شهرداری برنامه های داراز مدت را به طور پیوسته دنبال می کنند، طرح های انجام شده ضمن کمک برحل مشکلات موجود چند سال آینده را نیز در نظر دارند، در اجرای طرح ها و ارائه خدمات از سوی شهرداری منابع طبیعی و محیط یست در نظر گرفته می شود</p>	<p>شورای شهر و شهرداری برنامه های خوبی برای آینده مشهد دارند . شهروندان و شورای شهر برنامه های میان مدت و دراز مدت مناسبی برای شهر دارد . شورای شهر و شهرداری برنامه های داراز مدت را به طور پیوسته دنبال می کنند . طرح های انجام شده ضمن کمک برحل مشکلات موجود مشکلات چند سال آینده را نیز در نظر دارند، در اجرای طرح ها و ارائه خدمات از سوی شهرداری منابع طبیعی و محیط یست در نظر گرفته می شود</p>	<p>بینش راهبردی</p>

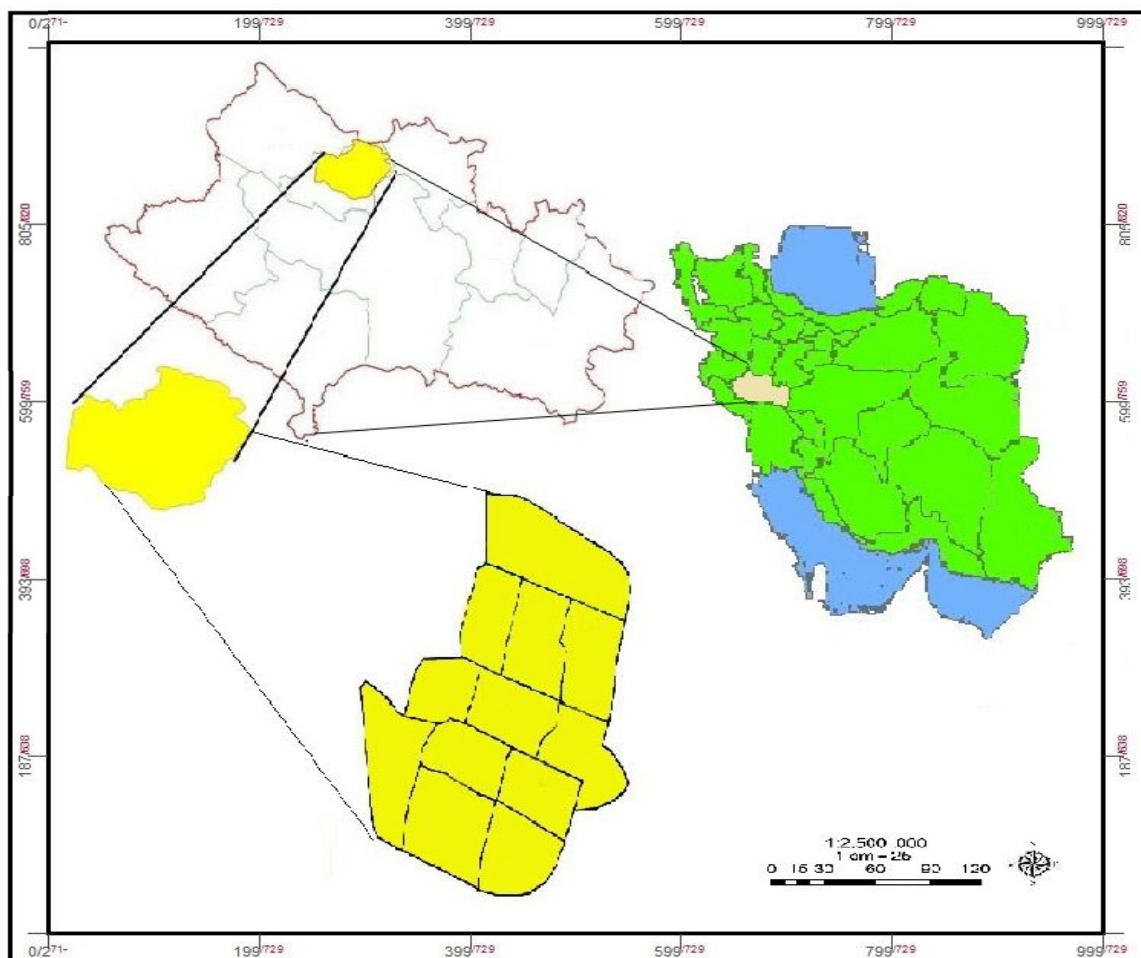
جدول ۲: فراوانی افراد مورد مطالعه

انحراف استاندارد	میانگین	فراوانی	مناطق
۸/۴۱	۳۴/۹۹	۳۲۲	شهروندان
۵/۸۸	۳۱/۷۲	۵۰	مدیران

معرفی محدوده مورد مطالعه

از نظر تقسیمات اداری-سیاسی کشور، گستره محدوده مطالعاتی شهر الشتر عمدتاً "در بخش مرکزی شهرستان سلسله در استان لرستان واقع است. کانون شهری اصلی شهرستان سلسله الشتر میباشد، شکل شماره ۱ موقعیت عمومی محدوده مورد نظر را نشان می دهد. شهرستان سلسله براساس آخرین تقسیمات کشوری ۱۷۸۸ کیلومتر مربع وسعت دارد (سالنامه آماری ۱۳۹۵) که از این نظر در بین یازده شهرستان استان، رتبه ششم را دارا می باشد. این شهرستان دارای دو بخش مرکزی و فیروز آباد (جمعاً ۶ دهستان، ۲۶۸ آبادی دارای سکنه) و دو نقطه شهری است. جمعیت شهر الشتر براساس آخرین آمار ۷۳۱۵۴ نفر بوده است (سرشماری نفوس و مسکن مرکز آمار استان ۱۳۹۵).

فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی و برنامه‌ریزی شهری، چشم انداز ناکرس (دوره ۱۳، شماره ۴۸، تابستان ۱۴۰۰)

شکل ۱: موقعیت محدوده مورد مطالعه ترسیم: نگارندگان

یافته های تحقیق

همانطور که در جدول (۳) مشاهده می شود در پرسشنامه مربوط به شهروندان متغیر مشارکت با ۲۲ گویه، متغیر شفافیت با ۱۰ گویه و متغیر بینش راهبردی با ۵ گویه به ترتیب از این پایایی ۰/۷۵، ۰/۸۶، و ۰/۸۱ برخوردارند و در مجموع پایایی پرسشنامه حکمروایی که شامل ۳۷ گویه می باشد برابر با ۰/۷۹ می باشد که می توان پایایی آن را خوب تلقی نمود در پرسشنامه مربوط به مدیران متغیر مشارکت با ۱۰ گویه، متغیر شفافیت با ۶ گویه و متغیر بینش راهبردی با ۴ گویه به ترتیب از این پایایی ۰/۷۹، ۰/۸۳، و ۰/۸۹ برخوردارند و در مجموع پایایی پرسشنامه حکمروایی که شامل ۲۴ گویه می باشد برابر با ۰/۸۷ می باشد که می توان پایایی آن را خوب تلقی نمود.

جدول ۳: روایی پرسشنامه

ردیف	متغیر	تعداد گویه ها		ضریب پایایی	
		شهروندان	مدیران	شهروندان	مدیران
۱	مشارکت	۲۲	۱۰	۰/۷۵	۰/۷۹
۲	شفافیت	۱۰	۶	۰/۸۶	۰/۸۳
۳	بینش راهبردی	۵	۴	۰/۸۱	۰/۸۹
۴	پایایی کلی پرسشنامه	۳۷	۲۴	۰/۷۹	۰/۸۷

بررسی نوع توزیع داده ها

برای بررسی طبیعی بودن توزیع داده های پژوهش از آزمون کالموگراف - اسمیرنوف استفاده شد، تا از نرمال بودن داده ها اطمینان حاصل شود. هنگام بررسی نرمال بودن داده ما فرض صفر را مبتنی بر اینکه توزیع داده ها نرمال است را در سطح خطای ۰,۰۵ آزمون کردیم. بنابراین اگر آماره آزمون بزرگتر مساوی ۰,۰۵ به دست آید، در این صورت دلیلی برای رد فرض صفر مبتنی بر اینکه داده ها نرمال است، وجود نخواهد داشت. به عبارت دیگر توزیع داده نرمال خواهد بود. نتایج جدول (۴) نشان می دهد، که با توجه به سطح معنی داری در هر آزمون، فرض طبیعی بودن توزیع داده ها در تمامی ابعاد چه از نظر شهروندان و چه از نظر مسئولین شهری تأیید شد.

جدول ۴: بررسی نوع توزیع داده ها

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	Z کالموگراف	ابعاد متغیرها	
توزیع نرمال است	۰/۰۵۷	۱/۳۳	مشارکت	شهروندان
توزیع نرمال است	۰/۰۵۷	۱/۳۳	شفافیت	
توزیع نرمال است	۰/۰۵۱	۱/۳۸	بینش راهبردی	
توزیع نرمال است	۰/۰۹	۱/۲۴	مشارکت	مسئولین شهری
توزیع نرمال است	۰/۱۸۳	۱/۰۹	شفافیت	
توزیع نرمال است	۰/۴۱۸	۰/۸۸	بینش راهبردی	

بررسی وضعیت حکمروایی خوب شهری از دیدگاه شهروندان

همان گونه که بیان شد از آنجایی که توزیع داده ها نرمال می باشد از آزمون تی مستقل استفاده شده و برای بررسی وضعیت حکمروایی خوب در این مناطق ابتدا شهروندان باهم دیگر در نظر گرفته شده است. برای محاسبه میانگین هر کدام از گویه ها امتیاز ۵ به پاسخ بسیار زیاد، ۴ به گزینه زیاد، ۳ به گزینه متوسط، گزینه کم امتیاز ۲ و در نهایت گزینه بسیار کم امتیاز ۱ را دریافت نمودند. در اینجا میانگین زیر ۳ را نامطلوب، ۳ تا ۴ را نسبتاً مطلوب و ۴ به بالا را مطلوب در نظر می گیریم با توجه به جدول (۵) بین حکم روایی با مقدار متوسط از دیدگاه شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرض صفر رد می شود (عدم تفاوت بین دیدگاه شهروندان) و با توجه به اینکه میانگین آن ها کمتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت حکمروایی از دیدگاه شهروندان نامطلوب می باشد

جدول ۵: تفاوت بین حکمروایی از دیدگاه شهروندان

متغیر	میانگین ± انحراف استاندارد	Test value	تفاوت میانگین	T	df	p
حکم روایی	۲/۰ ± ۶۰/۴۵	۳	-۰/۳۹	-۱۵/۸۳۰*	۱۶۰	۰/۰۰۱

*: در سطح معنی داری $P < 0/05$ معنی دار است.

بررسی وضعیت حکمروایی خوب شهری از دیدگاه مدیران و مسئولین شهری

با توجه به جدول (۶) بین حکم روایی با مقدار متوسط از دیدگاه مسئولین شهری تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرض صفر رد می شود و با توجه به اینکه میانگین آن ها کمتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت حکمروایی از دیدگاه مسئولین شهری نامطلوب می باشد

جدول ۶: تفاوت بین حکم روایی از دیدگاه مسئولین شهری

متغیر	میانگین±انحراف استاندارد	Test value	تفاوت میانگین	T	df	p
حکم روایی	۲/۰±۵۹/۶۰	۳	-۰/۴۱	-۴/۷۸۵*	۴۹	۰/۰۰۱

*: در سطح معنی داری $P < 0/05$ معنی دار است

بررسی وضعیت شاخص مشارکت از دیدگاه شهروندان و مسولان

بین شاخص مشارکت با مقدار متوسط از نگاه شهروندان تفاوت معنی داری وجود ندارد، در نتیجه فرض صفر تایید می شود و با توجه به اینکه میانگین آن ها بیشتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت شاخص مشارکت در نگاه شهروندان در الشتر مطلوب نمی باشد. بین شاخص مشارکت با مقدار متوسط از دیدگاه مسئولین تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرض صفر رد می شود و با توجه به اینکه میانگین آن کمتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت شاخص مشارکت از دیدگاه مسئولین شهری نامطلوب می باشد

جدول ۷: بررسی وضعیت شاخص مشارکت از دیدگاه شهروندان و مسولان

متغیر	میانگین±انحراف استاندارد	Test value	تفاوت میانگین	T	df	P
مشارکت (شهروندان)	۳/۰±۱۵/۳۶	۳	۰/۱۵	۵/۴۵۵*	۱۶۰	۰/۰۰۱
مشارکت (مدیران)	۲/۰±۷۲/۳۹	۳	-۰/۲۸	-۰۵/۰۰۵*	۴۹	۰/۰۰۱

بررسی وضعیت شاخص شفافیت

بین شاخص شفافیت با مقدار متوسط در شهر الشتر از نگاه شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرض صفر رد می شود و با توجه به اینکه میانگین آن ها کمتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت شاخص شفافیت در شهر الشتر از نگاه شهروندان نامطلوب می باشد. اما از نگاه مسولان بین شاخص شفافیت با مقدار متوسط از دیدگاه مسئولین شهری تفاوت معنی داری وجود ندارد، در نتیجه فرض صفر تایید می شود و وضعیت این شاخص از نظر مسولین مطلوب می باشد

فصل نامه خنجراف و برنامه ریزی شهری چشم انداز کارس (دوره ۱۳، شماره ۸، تابستان ۱۴۰۰)

جدول ۸: بررسی وضعیت شاخص شفافیت از دیدگاه شهروندان و مسولان

متغیر	میانگین \pm انحراف استاندارد	Test value	تفاوت میانگین	T	df	P
شفافیت (شهروندان)	۲/۰ \pm ۲/۵۹	۳	-۰/۹۸	-۲۰/۹۰۶*	۱۶۰	۰/۰۰۱
شفافیت (مسولان)	۲/۰ \pm ۹۰/۸۳	۳	-۰/۱	-۰/۸۵۴	۴۹	۰/۳۹۷

بررسی وضعیت شاخص بینش راهبردی

بین شاخص بینش راهبردی با مقدار متوسط در شهر الشتر از نگاه شهروندان تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرض صفر رد می شود و با توجه به اینکه میانگین آن ها کمتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت شاخص بینش راهبردی در شهر الشتر نامطلوب می باشد. در ادامه نیز بر اساس آمار بین شاخص بینش راهبردی با مقدار متوسط از دیدگاه مسئولین تفاوت معنی داری وجود دارد، در نتیجه فرض صفر رد می شود و با توجه به اینکه میانگین آن کمتر از عدد سه می باشد می توان اذعان کرد که وضعیت شاخص بینش راهبردی از دیدگاه مسئولین شهری نیز نامطلوب می باشد

جدول ۹: بررسی وضعیت شاخص بینش راهبردی از دیدگاه شهروندان و مسولان

متغیر	میانگین \pm انحراف استاندارد	Test value	تفاوت میانگین	T	df	P
بینش راهبردی (شهروندان)	۲/۰ \pm ۲۸/۶۱	۳	-۷/۱۸	-۱۴/۸۶۳*	۱۶۰	۰/۰۰۱
بینش راهبردی (مسولان)	۲/۰ \pm ۴۷/۸۲	۳	-۰/۵۲	-۰۴/۵۶۵*	۴۹	۰/۰۰۱

نتیجه گیری

جهت بررسی شاخص های حکمروایی خوب شهری با تمرکز بر ابعاد شفافیت، مشارکت، بینش راهبردی در شهر الشتر با توجه به نرمال بودن داده ها از آزمون تی مستقل یا تی تک نمونه ای استفاده شد که ابتدا در حالت اول حکمروایی به صورت کلی با توجه به دیدگاه شهروندان بررسی شده. و در حالت دوم حکمروایی از دیدگاه مسولین و مدیران بررسی شده و در حالت سوم شاخص های مشارکت، شفافیت و بینش راهبردی هر کدام به صورت جدا گانه از دیدگاه مدیران و شهروندان الشتر بررسی شده است نتیجه حاصله از وضعیت کلی حکمروایی از نظر شهروندان و مسولین به طور کلی نامطلوب ارایه گردید اما در ادامه به منظور تحلیل دقیق تر هریک از شاخص های حکمروایی شهری به طور مستقل از نگاه مدیران و شهروندان مورد بررسی قرار گرفت نتیجه این آزمون های نیز به غیر از

شاخص شفافیت که از نگاه شهروندان از وضعیت مطلوب ارزیابی شد در بقیه شاخص ها به صورت تک به تک هیچکدام به صورت مطلوب ارزیابی نشدن که همین امر نشان دهند این است شاخص های حکمروایی چه از نظر شهروندان و چه از نظر مدیران به خوبی پیاده سازی نشده است و لازم است مدیران شهری هرچه بیشتر به سمت افزایش کیفی این شاخص ها در شهر مبادرت ورزند در مجموع با جمع بندی از مباحث کمی و کیفی به این نتیجه می رسیم که حکمروایی در صورتی تحقق پیدا می کند که یک عزم همگانی در سطوح مدیریت شهری به صورت هماهنگی ایجاد شود اولین قدم برای ایجاد مدیریت یکپارچه در راستای حکمروایی ایجاد برنامه ریزی مشارکتی و استفاده از مشارکت همه سازمان ها، ارگان ها دولتی دخیل در اداره شهر، بخش خصوصی و مردم به صورت هماهنگ است. همین برنامه ریزی باعث می شود حکمروایی با تمام شاخص هایش به تدریج ریشه پیدا کند و بالنده شود. به عبارت دیگر برای ایجاد این انقلاب باید زیر ساخت های قانونی ما اصلاحاتی انجام شود و در عین اصلاحات نظارتی برای انجام آنها باید قوانین ما به سمت ایجاد مدیریت یکپارچه سوق پیدا کند تا با هماهنگی و همکاری به دست آمده از آن نهال کوچک حکمروایی خوب شهری رشد پیدا کند.

منابع

- آخوندی، عباسی؛ برک پور، ناصر و ایرج اسدی (۱۳۸۷). آسیب شناسی مدل اداره امور شهر در ایران. فصلنامه پژوهش های جغرافیایی. شماره ۶۳، بهار. صص ۱۵۶-۱۳۵.
- اسماعیل زاده، حسن - صرافی، مظفر، ۱۳۸۵ جایگاه حکمروایی خوب برنامه ریزی شهری طرح متروی تهران، فصلنامه مدرس علوم انسانی ویژه نامه جغرافیا، پاییز ۸۵
- اطهاری، کمال و غلامرضا کاظمیان، ۱۳۷۹، تعریف مجموعه های شهری و شاخص های تبیین آن، مرکز مطالعات شهر سازی و معماری ایران، تهران
- اکبری، حسین، قدوسی، حامد - اسدی، مجتبی علیزاده، حمید رضا (۱۳۸۳) "ارزیابی تطبیقی پروژه های مدیریت استراتژیک در سازمان های ایرانی"، تدبیر، شماره ۱۴۳، ۱۶-۲۳
- اکبری، غضنفر (۱۳۸۵) سرمایه اجتماعی و حکمرانی شهری، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۸۳. اصفهان.
- برک پور، ناصر و ایرج اسدی (۱۳۸۸)، مدیریت و حکمروایی شهری، تهران: انتشارات معاونت پژوهشی دانشگاه هنر.
- بصیرت، میثم، (۱۳۸۵)، تجربیات جهانی حکمروایی مناطق کلانشهری؛ آموزه های برای ایران، فصلنامه مدیریت شهری شماره ۱۸ پاییز ۸۵
- پاداش حمید، جهانشاهی، بابک و علی صادقین (۱۳۸۶). مولفه ها و شاخص های حکمرانی شهری. فصلنامه جستار های شهر سازی شماره ۱۹-۲۰،
- پیله ور علی اصغر (۱۳۸۱) "رویکرد های مشارکت در مدیریت شهری با تاکید بر مدیریت شورا بی در ایران" فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال دوم، شماره ۶، ۶۷-۸۴
- جهانشاهی، محمد حسین (۱۳۸۶)، "حاکمیت شایسته حکمروایی شهری" جستار های شهر سازی، شماره ۱۹ و ۲۰ تهران
- رفعیان، مجتبی - حسین پور، سید علی، (۱۳۹۱)، حکمروایی خوب شهری از منظر نظریات شهر سازی، طحان: هله
- سعید نیا، احمد (۱۳۸۳). کتاب سبز شهرداری ها. جلد یازدهم: مدیریت شهری. سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، تهران
- شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰)، "مشارکت شهروندی، حکمرانی شهری و مدیریت شهری"، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۸
- صرافی مظفر تورانیان، فضیلت (۱۳۸۳) "مروری بر دیدگاه های نظری مدیریت کلان شهری: با تاکید بر جنبه های نهادی" فصلنامه مدیریت شهری، سال پنجم، شماره ۱۷
- کیانی، گشتاسب (۱۳۸۷). بررسی وضعیت و عملکرد مدیریت شهری، نمونه موردی: سکونتگاه های شهری استان چهار محال بختیاری، استاد راهنما: دکتر مسعود تقوایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، گروه جغرافیای دانشگاه اصفهان
- لاله پور، منیژه (۱۳۸۶)، "حکمروایی شهری و مدیریت شهری در کشور های در حال توسعه" فصلنامه جستار های شهر سازی، سال ششم، شماره ۱۹ و ۲۰.
- مرکز آمار ایران ۱۳۹۵. گزیده نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۵، دفتر ریاست روابط عمومی و همکاری های بین الملل، تهران

- Rakodi,c.(2001),forget planning ,put politics first :priorities for urban management in developing countries ,journal of jagl ,vol .3 ,Issue3
- Dekker k.and kempen R(2000).urban governance within the big cities policy Journal of cities vol21 No1 ,5
- UN(2000) Governance participation and partnerships, <http://www.un.org>.
- Atkinson ,Rob(1998).the new urban Governance and urban Regeneration:Managing community participation www.findarticles.com
- Plumptre,Time& Graham ,john (1999).Governance &Good Governance ,Institute on Governance ,December

- Auclair,c.(2000)"urban poverty and Governance Indicators" <http://www.findarticles.com>
- mccarney,p.,Halfani,m ,Rodriquez,A.(1995),towards an understanding of governance :the emergence of an idea and its implications for urban research in developing countries .in stren .R,kjellberg, B.(EDS).perspectives on the city .centre for urban and community studies ,university of toronto ,pp.91-142